

## চেক সংগ্ৰহৰ নীতি

### 1. পৰিচয়

পৰিশোধ আৰু নিষ্পত্তি হোৱা প্ৰযুক্তিগত বিকাশআৰু বিভিন্ন বেক্স কাৰ্য্যকৰী প্ৰণালী আৰু প্ৰক্ৰিয়াবোৰৰ কৰা মানদণ্ড জনীত পৰিৱৰ্তনৰ কথা লক্ষ্য কৰি, ভাৰতীয় ৰিজাৰভ বেক্স বাণিজ্যিক বেক্সবোৰক আগতে প্ৰদান কৰা নিম্নলিখিত বিষয়বোৰৰ ওপৰত নিৰ্দেশনাৱলী 1 নৱেম্বৰ 2004 তাৰিখৰ পৰা কাৰ্য্যকৰী হোৱাকৈ বাতিল কৰে: (i) স্থানীয়/বহিকেন্দ্ৰৰ চেকৰ তাৎক্ষণিক ক্রেডিট, (ii) স্থানীয়/বহিকেন্দ্ৰৰ সঁজুলি সংগ্ৰহৰ সময়ৰ ম্যাদ আৰু (iii) বিলম্বিত সংগ্ৰহৰ বাবে সূত পৰিশোধ এই বাধ্যতামূলক নিৰ্দেশনাবোৰ বাতিল কৰাৰ ফলত চেক আৰু আন সঁজুলিৰ সংগ্ৰহত দক্ষতা উন্নত কৰাৰ বাবে প্ৰতিযোগিতাৰ বজাৰ শক্তিয়ে ভূমিকা লব বুলি আশা কৰা হৈছিল। বেক্সৰ সংগ্ৰহ আঁচনি হৈছে আমাৰ গ্ৰাহকসকলক উন্নত সেৱা প্ৰদান কৰা আৰু প্ৰদৰ্শনৰ বাবে উন্নত মানদণ্ড স্থাপনৰ নিৰন্তৰ চেষ্টাৰ প্ৰতিফলন। এই নীতি গ্ৰাহকৰ সৈতে লেনদেনত স্বচ্ছতা আৰু নিৰপেক্ষতাৰ মূল্যবোধৰ ওপৰত আধাৰিত। বেক্স ইয়াৰ গ্ৰাহকসকলক দ্ৰুত সংগ্ৰহ সেৱা প্ৰদান কৰাৰ বাবে প্ৰযুক্তিৰ বৰ্ধিত ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ প্ৰতিশ্ৰুতিবদ্ধ। এই নীতি নথিপত্ৰত নিম্নলিখিত বিষয়বোৰ আৱৰা হৈছে:

- স্থানীয় ভাৱে পৰিশোধ কৰিবলগা চেক আৰু অন্যান্য সঁজুলিৰ সংগ্ৰহ, ভাৰতৰ ভিতৰৰ আৰু বিদেশৰ কেন্দ্ৰত।
- সঁজুলিৰ সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত সময় সীমা বজাই ৰখাৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি।
- বহিকেন্দ্ৰৰ সঁজুলি সমূহৰ পৰিমাণ আদায়ৰ ক্ষেত্ৰত সময় সীমা পালন কৰাত বেক্সৰ বিফলতাৰ বাবে সূত পৰিশোধৰ বিষয়ে নীতি।
- পৰিবহনত হেৰুওৱা সঁজুলিৰ সম্পৰ্কত আমাৰ নীতি।

### 2. সংগ্ৰহৰ বাবে ব্যৱস্থা সমূহ:

#### 2.1 স্থানীয় চেক

স্থানীয় ভাৱে পৰিশোধ যোগ্য সকলো চেক আৰু আন বিনিময় সঁজুলিবোৰ কেন্দ্ৰত বাহাল থকা ক্ৰিয়াৰিং প্ৰণালীৰ যোগেৰে উপস্থাপন কৰা হব। শাখাৰ কাউণ্টাৰ আৰু শাখাৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত ৰখা সংগ্ৰহ বাকচত জমা দিয়া চেকবোৰ ক্ৰিয়াৰিংৰ বাবে একে দিনাই উপস্থাপন কৰা হব, যদি শাখাৰ ব্যৱসায় আৰম্ভ হোৱাৰ এক ঘণ্টাৰ ভিতৰত উপস্থাপন কৰা হয়। সময় সীমাৰ পিছত জমা দিয়া আৰু শাখাৰ বাহিৰৰ এটিএম সহ শাখাৰ পৰিসৰৰ বাহিৰৰ সংগ্ৰহ বাকচত জমা দিয়া চেকবোৰ পৰৱৰ্তী ক্ৰিয়াৰিং শৃংখলাত উপস্থাপন কৰা হব। অৱশ্যে প্ৰতিটো স্থানৰ ক্ৰিয়াৰিং সময়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি প্ৰতিটো শাখাৰ নিৰ্দিষ্ট সময় সীমা প্ৰদৰ্শন কৰা হব। এক নীতি হিচাপে, নিষ্পত্তি হোৱাৰ একে দিনাই বেক্স গ্ৰাহকৰ একাউণ্টত ক্রেডিট প্ৰদান কৰিব। ক্ৰিয়াৰিং হাউচৰ চেক ফিৰত অনুসূচী অনুসৰি ক্রেডিট কৰা

পৰিমাণ উলিওৱাৰ অনুমতি দিয়া হ'ব। য'ত প্ৰযোজ্য হয়, গ্ৰাহকসকলক উচ্চ-মূল্যৰ ক্রেডিট (একে দিনাই ক্রেডিট) সুবিধা প্ৰদান কৰা হ'ব।

ক্লিয়াৰিং হাউচ নথকা স্থানত অৱস্থিত বেংকৰ শাখাবোৰে, স্থানীয় চেকবোৰ পৰিশোধকৰতা বেংকৰ কাউণ্টাৰত জমা দিব আৰু পৰিমাণটো যিমান সম্ভৱ সোনকালে ক্রেডিট কৰাৰ বাবে বেংকে প্ৰচেষ্টা কৰিব।

## 2.2 বহিৰকেন্দ্ৰৰ চেক

বহিৰকেন্দ্ৰৰ আন বেংকৰ পৰা জাৰী কৰা চেকবোৰ সাধাৰণতে সেই স্থানৰ বেংকৰ শাখাৰ জৰিয়তে সংগ্ৰহ কৰা হ'ব। য'ত বেংকটোৰ নিজা শাখা নাথাকে, সঁজুলিটো পোনপটীয়াকৈ জাৰীকৰতা বেংকলৈ প্ৰেৰণ কৰা হ'ব বা এক সহযোগী বেংকৰ জৰিয়তে সংগ্ৰহ কৰা হ'ব। বেংকে ভাৰতীয় ৰিজাৰভ বেংকে আগবঢ়োৱা ৰাষ্ট্ৰীয় ক্লিয়াৰিং সেৱাও ব্যৱহাৰ কৰিব, যিবোৰ স্থানত একে সংগ্ৰহ সেৱা উপলব্ধ আছে।

বহিৰকেন্দ্ৰৰ বেংকৰ নিজা শাখাত জাৰী কৰা চেকবোৰ বাহাল থকা আন্তঃ-শাখা ব্যৱস্থাৰ যোগেৰে সংগ্ৰহ কৰা হ'ব। এক কেন্দ্ৰীয়কৃত প্ৰচেছিং ব্যৱস্থাৰ যোগেৰে সংযোজিত আৰু ইয়াৰ গ্ৰাহকসকলক যিকোনো স্থানত বেংকিং সেৱা প্ৰদান কৰা শাখাবোৰে সময় সীমাৰ আগতে জমা দিয়া আৰু ইয়াৰ যিকোনো শাখাত জাৰী কৰা বহিৰকেন্দ্ৰৰ সঁজুলিবোৰৰ ক্ষেত্ৰত একে দিনত ক্রেডিট প্ৰদান কৰিব।

## 2.3 বিদেশত পৰিশোধ যোগ্য চেক

বেংকৰ শাখা থকা (বা এক অধীনস্থ কোম্পানীৰ যোগেৰে বেংকিং ব্যৱসায় থকা) দেশবোৰত পৰিশোধ কৰিবলগা চেকবোৰ সেই কাৰ্য্যালয়ৰ যোগেৰে সংগ্ৰহ কৰা হ'ব। সহযোগী বেংক থকা দেশ/স্থানবোৰত সহযোগীৰ সেৱা ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব। যিবোৰ দেশত বেংকৰ পোনপটীয়া বা ইয়াৰ কোনো সংশ্লিষ্ট উপস্থিতি নাই তেনে দেশত জাৰী কৰা চেকবোৰ সংশ্লিষ্ট নোষ্ট্ৰো একাউন্ট বা এক সহযোগী বেংকত ৰখা একাউন্টলৈ ধনৰাশিটো ক্রেডিট কৰিবলৈ নিৰ্দেশনা সহ জাৰীকৰতা বেংকলৈ পোনপটীয়াকৈ প্ৰেৰণ কৰা হ'ব।

কিছুমান মুখ্য মুদ্ৰাৰ বাবে শীতলণ ম্যাদ নিম্নলিখিত ধৰণৰ হ'ব:

দিন হিচাপত শীতলণ ম্যাদ		
মুদ্ৰা		শীতলণ ম্যাদ – কৰমদিন
আমেৰিকা ডলাৰ	নিউ য়ৰ্ক	6
আমেৰিকা ডলাৰ	নিউ য়ৰ্কৰ বাহিৰৰ ক্লিয়াৰিং	14
গ্ৰেট ব্ৰিটেইন পাউণ্ড		10
ইউৰো		10
আৰব এমিৰেট ডিৰহাম		8
চিপ্ৰাপুৰ ডলাৰ		21
কানাডা ডলাৰ		21
বিনিময়ৰ হাৰ : শীতলণ ম্যাদৰ পিছত ক্রেডিটৰ তাৰিখত প্ৰযোজ্য হাৰ		

## 2.4 স্থানীয় / বাহিৰৰ চেক / সঁজুলিৰ তাৎক্ষণিক ক্রেডিট:

বেঙ্কৰ সৈতে আগতীয়া চুক্তি থকা গ্ৰাহকৰ সৈতে সংগ্ৰহৰ সঁজুলিৰ বাবে তাৎক্ষণিক ক্রেডিট প্ৰদান কৰা হ'ব। সন্তোষজনক ভাৱে চলোৱা একাউন্টৰ বাবে আনুষ্ঠানিক ক্লিয়াৰিং হাউচ নথকা স্থানৰ স্থানীয় চেক আৰু বাহিৰ চেক/সঁজুলিৰ বাবে 15,000 টকালৈকে তাৎক্ষণিক ক্রেডিটৰ সুবিধাও উপলব্ধ কৰা হ'ব।

এই নীতিৰ অধীনত, পুৰুষপৰিশোধিত সঁজুলি যেনে ডিমাণ্ড ড্ৰাফ্ট, সূত/ডিভিডেণ্ড ৱাৰেণ্টবোৰ চেকৰ দৰে একে বুলি গণ্য কৰা হ'ব। বেঙ্কে ইয়াৰ শাখাত জাৰী কৰা পুৰুষপৰিশোধিত সঁজুলি যেনে ডিমাণ্ড ড্ৰাফ্ট/বেঙ্কাৰচ চেক আদিৰ বাবে তাৎক্ষণিক ক্রেডিট দিব কিয়নো বেঙ্কে ইতিমধ্যে পুঁজি প্ৰাপ্ত কৰিছে। তাৎক্ষণিক ক্রেডিট প্ৰদান কৰা চেক অপৰিশোধিত হ'লে, বেঙ্কে যিমান দিনৰ বাবে ধন প্ৰদান কৰিছিল সিমান দিনৰ বাবে গাইগুটীয়া গ্ৰাহকৰ বাবে আৱণ্টন কৰা অভাৱড্ৰাফ্ট সীমাৰ বাবে প্ৰযোজ্য হাৰত গ্ৰাহকৰ পৰা সূত আদায় কৰা হ'ব।

এই নীতিৰ উদ্দেশ্যৰ বাবে, এক সন্তোষজনক ভাৱে চলোৱা একাউন্ট হ'ব

ক) কমেও ছয় মাহ আগত খোলা আৰু কে ৱাই চি নিয়মাৱলী পালন কৰা।

খ) লেনদেন সন্তোষজনক আৰু বেঙ্কক কোনো ধৰণৰ অনিয়মীয়া লেনদেনৰ বিষয়ে জনোৱা হোৱা নাই।

গ) য'ত তাৎক্ষণিক ক্রেডিট দিয়া যিকোনো চেক/সঁজুলি বিত্তীয় কাৰণত অপৰিশোধিত ভাৱে ঘূৰি অহা নাছিল।

ঘ) য'ত তাৎক্ষণিক ক্রেডিট দিয়াৰ পিছত ঘূৰি অহা চেকে ধৰি অতীতত যিকোনো আগধনৰ পৰিমাণ আদায় কৰাত বেঙ্কে কোনো ধৰণৰ অসুবিধাৰ সন্মুখীন হোৱা নাছিল।

বেঙ্কে নিজৰ পৰা হোৱা ব্যয় আৰু সময়ে সময়ে নিৰধাৰণ কৰা হাৰত ক্ৰয় কৰা চেকৰ মূল্যৰ ওপৰত কমিছন সংগ্ৰহ কৰিব। এনেদৰে আৰোপ কৰা কমিছনৰ হাৰ মাচুলৰ সাধাৰণ অনুসূচীৰ অধীনত প্ৰকাশ কৰা হয়।

## 2.5 স্থানীয় / বহিকেন্দ্ৰৰ চেক ক্ৰয়

বেঙ্কে ইয়াৰ নিজা বিবেচনাত, আগতীয়া চুক্তি অনুসৰি সংগ্ৰহৰ বাবে গ্ৰাহকে জমা দিয়া স্থানীয়/বহিকেন্দ্ৰৰ চেক ক্ৰয় কৰিব পাৰে। একাউন্টটো সন্তোষজনক ভাৱে চলোৱাৰ উপৰিও, চেক জাৰীকৰ্ত্তাৰ স্থিতিও চেকখন ক্ৰয় কৰোঁতে এটা কাৰক হ'ব।

## 2.6 দ্ৰুত ক্লিয়াৰিং:

বহিকেন্দ্ৰৰ চেক সংগ্ৰহ কৰোঁতে লোৱা সময় হ্ৰাস কৰাৰ উদ্দেশ্যে ভাৰতীয় ৰিজাৰভ বেঙ্কে “দ্ৰুত ক্লিয়াৰিং” নামৰ প্ৰণালী এটা আৰম্ভ কৰিছে। দ্ৰুত ক্লিয়াৰিং হৈছে স্থানীয় ক্লিয়াৰিংৰ যোগেৰে বহিকেন্দ্ৰৰ চেক সংগ্ৰহ

কৰা। সংগ্ৰহৰ ওপৰত আধাৰিত বহিকেন্দ্ৰৰ চেক সংগ্ৰহৰ বাবে জাৰীকৰতা কেন্দ্ৰৰ ওপৰত নিৰভৰ কৰি একৰ পৰা দুই সপ্তাহ লাগে। দ্ৰুত ক্ৰিয়াৰিঙৰ অধীনত, ই দুই বা তিনি কৰমদিনলৈ হ্ৰাস হব।

বৰতমানে ভাৰতীয় ৰিজাৰভ বেঙ্কে আগবঢ়োৱা দ্ৰুত ক্ৰিয়াৰিঙ সুবিধাৰ অধীনত 66 টা স্থান আৰম্ভ হৈছে। 10, 11 আৰু 13 লেনদেন কোড থকা চেকবোৰ, যিবোৰ CBS-সক্ষম বেঙ্কৰ শাখাৰ পৰা জাৰী কৰা, দ্ৰুত ক্ৰিয়াৰিঙৰ বাবে উপস্থাপন কৰাৰ বাবে যোগ্য। পে অৰ্ডাৰ, ডিমাণ্ড ড্ৰাফ্ট, চৰকাৰী সঁজুলি আৰু দ্ৰুত ক্ৰিয়াৰিঙ প্ৰণালীৰ অংশ নোহোৱা বেঙ্ক বা বেঙ্কৰ শাখাত জাৰী কৰা চেক দ্ৰুত ক্ৰিয়াৰিঙৰ অধীনত সংগ্ৰহৰ বাবে যোগ্য নহয়। এই নতুন ক্ৰিয়াৰিঙ প্ৰণালীয়ে জমা দিয়া শাখাৰ স্থানতে বহিকেন্দ্ৰৰ চেক পৰিশোধ কৰাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব আৰু গন্তব্য কেন্দ্ৰলৈ অৰ্থাৎ সঁজুলিটো জাৰী কৰা পৰিশোধকৰতাৰ একাউন্ট থকা স্থানলৈ সঁজুলিটো ভৌতিক ভাৱে স্থানান্তৰ কৰা নহব।

দ্ৰুত ক্ৰিয়াৰিঙ কেন্দ্ৰবোৰৰ আৰু অংশগ্ৰহণকাৰী বেঙ্কৰ শাখাৰ তালিকা ভাৰতীয় ৰিজাৰভ বেঙ্কৰ ছাইটত উপলব্ধ।

3. স্থানীয়/বাহিৰৰ চেক/সঁজুলি সংগ্ৰহৰ সময়ৰ ম্যাদ: ক্ৰিয়াৰিঙত উপস্থাপন কৰা স্থানীয় চেকৰ বাবে ক্ৰিয়াৰিঙত ধন নিষ্পত্তি হোৱাৰ তাৰিখত ক্রেডিট কৰা হব আৰু বাহাল থকা ক্রেডিটৰ নিয়ম অনুসৰি একাউন্ট ধাৰকে টকা উলিয়াব পাৰিব।

উচ্চ মূল্যৰ (নিম্নতম 1 লাখ টকা মূল্য বা স্থানীয় ক্ৰিয়াৰিঙ হাউচে নিৰ্ধাৰণ কৰা অনুসৰি) ক্ৰিয়াৰিঙত উপস্থাপন কৰা চেক/সঁজুলিবোৰ একে দিনতে ক্রেডিট কৰা হব (কেৱল উচ্চ মূল্য/একে দিনৰ ক্ৰিয়াৰিঙৰ অধীনত আৱৰিত স্থানৰ বাবে)।

দেশৰ ভিতৰত আন স্থানত সংগ্ৰহৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰা চেক আৰু আন সঁজুলিৰ বাবে নিম্নলিখিত সময়ৰ নিয়ম প্ৰযোজ্য হব:

ক) যিকোনো বেঙ্কৰ শাখাত জমা দিয়া আৰু ৰাজ্যৰ ৰাজধানীবোৰত পৰিশোধ কৰিবলগা চেকবোৰ সৰ্বাধিক 7 দিনৰ ভিতৰত ক্রেডিট কৰা হব। এই দিনবোৰ গণনা কৰোঁতে জমাৰ স্থান আৰু পৰিশোধৰ স্থানৰ বন্ধৰ দিনবোৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা নহব।

খ) মুখ্য মহানগৰবোৰত (সময়ে সময়ে চিনাক্ত কৰা অনুসৰি) জাৰী কৰা চেকবোৰ জমাৰ তাৰিখৰ সৰ্বাধিক 10 দিনৰ ভিতৰত ক্রেডিট কৰা হব। এই দিনবোৰ গণনা কৰোঁতে জমাৰ স্থান আৰু পৰিশোধৰ স্থানৰ বন্ধৰ দিনবোৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা নহব।

গ) ওপৰোক্ত স্থানবোৰৰ বাহিৰে আন স্থানত জাৰী কৰা চেকবোৰ জমা দিয়াৰ সৰ্বাধিক 14 দিনৰ ভিতৰত ক্রেডিট কৰা হব। এই দিনবোৰ গণনা কৰোঁতে জমাৰ স্থান আৰু পৰিশোধৰ স্থানৰ বন্ধৰ দিনবোৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা নহব।

চেকবোৰ যিমান সৰুৰ সোনকালে প্ৰাপ্তি কৰিবলৈ সকলো প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব আৰু সেয়েহে যিকোনো প্ৰাপ্তি কৰোঁতে হোৱা পলমৰ কাৰণ সাধাৰণ কৰিব নোৱাৰি আৰু প্ৰতিটো পৰিস্থিতিৰ নিৰ্দিষ্ট স্থিতিৰ ওপৰত নিৰভৰ কৰি নিৰণয় কৰিব লাগিব। যিবোৰ পৰিস্থিতিত বেঙ্ক বা ইয়াৰ এজেন্টবোৰে

বাহিৰৰ চেক/বোৰ ক্লিয়াৰিং/জাৰীকৰতা বেকলৈ প্ৰেৰণ কৰিছে, ভাৰতীয় ৰিজাৰভ বেকলৈ নিৰধাৰণ কৰা সময় সূচী অনুসৰি ইয়াৰ পিছত সঁজুলিটো নিষ্পত্তি কৰাৰ দায়িত্ব হ'ব ক্লিয়াৰিং বেকৰ। ক্লিয়াৰিং/জাৰীকৰতা বেকলৈ অযুক্তিসংগত পলম কৰিলে, এনে পৰিস্থিতিৰ পলম প্ৰাপ্তিৰ বাবে সূত পৰিশোধৰ যোগ্যতা বেকলৈ নিৰধাৰণ কৰিব।

বিদেশত জাৰী কৰা চেকবোৰ 'সৰ্বাধিক প্ৰচেষ্টা'-ৰ আধাৰত সংগ্ৰহৰ বাবে স্বীকাৰ কৰা হ'ব। ইয়াৰ সহযোগী বেকৰ সৈতে নিৰিদ্ৰষ্ট সংগ্ৰহৰ ব্যৱস্থা থাকিলে, সংশ্লিষ্ট দেশবোৰৰ বাবে প্ৰযোজ্য শীতলন ম্যাদৰ কথা বিবেচনা কৰি সহযোগী বেকৰ সৈতে থকা বেকৰ নোষ্টো একাউন্টত টকা ক্রেডিট হোৱাৰ পিছত বেকলৈ গ্ৰাহকৰ একাউন্টত ক্রেডিট প্ৰদান কৰিব।

4. স্থানীয়/বহিৰকেন্দ্ৰৰ চেকৰ সংগ্ৰহত হোৱা বিলম্বৰ বাবে সূত পৰিশোধ: বেকৰ ক্ষতিপূৰণ আঁচনি অনুসৰি, সঁজুলিবোৰৰ বিপৰীতে ক্রেডিট প্ৰদান কৰাত ওপৰোক্ত সময়তকৈ (নং 3) অধিক পলম হ'লে সেই অতিৰিক্ত সময়ৰ বাবে বেকলৈ ইয়াৰ গ্ৰাহকক সূত পৰিশোধ কৰিব। এই সূত সকলো ধৰণৰ একাউন্টৰ বাবে গ্ৰাহকে দাবী নকৰাকৈয়ে পৰিশোধ কৰা হ'ব।

ওপৰৰ ক্ৰমিক নং 3- উল্লেখ কৰা নিৰধাৰিত সময়ৰ পিছত কৰা বিলম্বিত সংগ্ৰহৰ ওপৰত সূত নিম্নলিখিত হাৰত পৰিশোধ কৰা হ'ব:

ক) স্থানীয়/বহিৰকেন্দ্ৰৰ চেকৰ সংগ্ৰহৰ বাবে ওপৰত উল্লেখ কৰা (নং 3) সময় সীমাৰ পিছৰ বিলম্বিত সময়ৰ বাবে সঞ্চয় একাউন্টৰ হাৰ।

খ) য'ত বিলম্বৰ সময় 45 দিনৰ অধিক হয় তেতিয়া সংশ্লিষ্ট ম্যাদৰ বাবে প্ৰযোজ্য ম্যাদী জমাৰ হাৰত সূত পৰিশোধ কৰা হ'ব।

গ) অস্বাভাৱিক পলমৰ ক্ষেত্ৰত, অৰ্থাৎ 90 দিনৰ অধিক হ'লে ওপৰোক্ত সংশ্লিষ্ট ম্যাদী জমাৰ হাৰতকৈ 2% অধিক হাৰত সূত পৰিশোধ কৰা হ'ব।

ঘ) যদিহে সংগ্ৰহ কৰা চেকৰ পৰিমাণ গ্ৰাহকৰ এক অভাৱড্ৰাফ্ট/ঋণ একাউন্টত ক্রেডিট কৰা হয়, প্ৰযোজ্য ঋণ একাউন্টৰ সূতৰ হাৰত সূত প্ৰদান কৰা হ'ব। অত্যাধিক বিলম্বৰ বাবে, প্ৰযোজ্য ঋণ একাউন্টৰ সূতৰ হাৰতকৈ 2% অধিক হাৰত সূত পৰিশোধ কৰা হ'ব।

অনুগ্ৰহ কৰি মন কৰিব যে ওপৰত উল্লেখ কৰা সূত পৰিশোধ কেৱল ভাৰতৰ ভিতৰত সংগ্ৰহৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰা সঁজুলিৰ বাবেহে প্ৰযোজ্য হ'ব।

5. চেক/সঁজুলি পৰিবহত হেৰুওৱা/চেক অপৰিশোধিত হোৱা/ক্লিয়াৰিং প্ৰক্ৰিয়া বা পৰিশোধকৰতা বেকৰ শাখাত:

সংগ্ৰহৰ বাবে গৃহীত কোন এক চেক বা কোনো সঁজুলি পৰিবহনত বা ক্লিয়াৰিং প্ৰক্ৰিয়াত বা পৰিশোধ কৰতা বেকৰ শাখাত হেৰুৱালে, হেৰুওৱাৰ বিষয়ে জনাৰ লগে লগে বেকলৈ একাউন্ট ধাৰকক অৱগত কৰিব যাতে একাউন্ট ধাৰকে জাৰীকৰতাক পৰিশোধ বন্ধ কৰিবলৈ ক'ব পাৰে আৰু যাতে হেৰুওৱা চেক/সঁজুলি

ক্রেডিট নোহোৱাৰ বাবে তেওঁ জাৰী কৰা অন্যান্য চেকৰ পৰিশোধ বাতিল নহয় তাৰ বাবে তেওঁ বিহিত ব্যৱস্থা লব পাৰে। চেক জাৰীকৰতাৰ পৰা হেৰুওৱাটোৰ সলনি আন সঁজুলি এটা প্ৰাপ্ত কৰাৰ বন্ধে গ্ৰাহকক সকলো সহায় প্ৰদান কৰিব। যদি চেকখন বন্ধে হেৰুৱায়, পৰিশোধ বন্ধ কৰাৰ বাবে বহন কৰিবলগা হোৱা যিকোনো মাচুল বন্ধে বহন কৰিব।

গ্ৰাহকে সংগ্ৰহৰ বাবে চেক জমা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত, ইয়াক যদি জাৰীকৰতা বন্ধে পৰিশোধ নকৰে, এনেদৰে ঘূৰি অহা চেকখন বন্ধে নথিত নথিভুক্ত থকা গ্ৰাহকৰ ঠিকনালৈ ঘূৰাই পঠিওৱা হব। ইয়াৰ বাবে প্ৰযোজ্য চেক ফিৰত মাচুল হব মাচুলৰ সাধাৰণ অনুসূচীত নিৰ্ধাৰিত কৰা অনুসৰি।

পৰিবহনত সঁজুলি হেৰুৱালে বন্ধে ক্ষতিপূৰণ নীতিৰ সৈতে সঙ্গতি ৰাখি বন্ধে একাউন্ট ধাৰকক নিম্নলিখিত ধৰণে ক্ষতিপূৰণ প্ৰদান কৰিব:

ক) সঁজুলিটো হেৰুওৱাৰ বিষয়ে সংগ্ৰহৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সময়সীমাৰ পিছত গ্ৰাহকক জনোৱা হ'লে, নিৰ্ধাৰিত সময়ৰ পিছৰ (ওপৰৰ ক্ৰমিক নং ৩-ৰ উল্লেখ কৰা অনুসৰি) অতিৰিক্ত সময়ৰ বাবে ওপৰত নিৰ্ধাৰিত হাৰত সূত পৰিশোধ কৰা হব।

খ) গ্ৰাহকে হেৰুওৱা চেক/সঁজুলিৰ সলনি নতুন এখন প্ৰাপ্ত কৰাৰ বাবে বহন কৰিবলগা হোৱা যিকোনো যুক্তিসংগত মাচুল ৰচিদ দাখিল কৰিলে বন্ধে গ্ৰাহকক ইয়াৰ বাবেও ক্ষতিপূৰণ কৰিব, যদি সঁজুলিটো এনে বন্ধে/প্ৰতিষ্ঠানৰ পৰা প্ৰাপ্ত কৰিবলগা হয় যি নতুন চেক/সঁজুলি জাৰী কৰাৰ বাবে এক মাচুল আদায় কৰে।

## 6. অপ্ৰত্যাশিত ঘটনা

বন্ধে গ্ৰাহকক বিলম্বিত ক্রেডিটৰ বাবে ক্ষতিপূৰণ দিবলৈ দায়বদ্ধ নহয় যদিহে বন্ধে নিয়ন্ত্ৰণৰ বাহিৰৰ কোনো অনাকাঙ্ক্ষিত ঘটনা (যেনে নাগৰিক আন্দোলন, কূটঘাত, ধৰমঘট বা অন্যান্য শ্ৰমিক আন্দোলন, দুৰ্ঘটনা, জুই লগা, প্ৰাকৃতিক দুৰ্ভেগ্য বা অন্যান্য “ঐশ্বৰীয় ঘটনা”, যুদ্ধ, বন্ধ বা ইয়াৰ সহযোগী বন্ধে সম্পত্তিৰ ক্ষয়-ক্ষতি, যোগাযোগৰ সাধাৰণ উপায়ৰ অনুপলব্ধতা অদিকে ধৰি কিন্তু ইয়াতে সীমাবদ্ধ নহয়)ৰ ফলত ওপৰোক্ত সেৱা প্ৰদানৰ সীমাৰেখাৰ ভিতৰত ইয়াৰ দায়িত্ব পালনত অসমৰ্থ হয়।

7. তাৎক্ষণিক ক্রেডিট প্ৰদান কৰা হোৱা চেক অপৰিশোধিত হৈ ঘূৰি আহিলে সূত আদায়: যদি তাৎক্ষণিক ক্রেডিট প্ৰদান কৰা হোৱা চেক এখন সংগ্ৰহৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰাৰ পিছত অপৰিশোধিত ভাৱে ঘূৰি আহে, চেকৰ মূল্যটো লগে লগে একাউন্টৰ পৰা ডেবিট কৰা হব। গ্ৰাহকক তাৎক্ষণিক ক্রেডিট প্ৰদান কৰা তাৰিখৰ পিছত নিষ্পত্তিৰ তাৰিখলৈকে কোনো সূত আদায় কৰা নহব।

যদি চেকৰ পৰিমাণটো সঞ্চয় বন্ধে একাউন্টত ক্রেডিট কৰা হৈছিল আৰু ইয়াক উলিওৱা হোৱা নাই, চেকখন অপৰিশোধিত হৈ ঘূৰি আহিলে এনেদৰে ক্রেডিট কৰা পৰিমাণটোৰ ওপৰত সূত অৰজন নহব। যদি পৰিমাণটো এক অভাৱড্ৰাফ্ট/ঋণ একাউন্টত ক্রেডিট কৰা হৈছিল, চেকখন/সঁজুলিটো অপৰিশোধিত হৈ ঘূৰি আহিলে ক্রেডিট কৰা তাৰিখৰ পৰা ডেবিট কৰা তাৰিখলৈ বন্ধে যিমান দিনৰ বাবে ধন প্ৰদান কৰিলে সিমান দিনৰ ওপৰত অভাৱড্ৰাফ্ট/ঋণত প্ৰযোজ্য হাৰতকৈ 2% অধিক হাৰত সূত আদায় কৰা হব।